

Atölye'de bilim konuşuldu

Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ve Din Felsefesi Derneği işbirliğiyle "Çağdaş Felsefi Bilinç Kuramları" konulu bir atölye çalışması gerçekleştirildi.

İlk oturum: İlahiyat Fakültesi Konferans Salonunda gerçekleştirilen program, Din Felsefesi Derneği Başkanı Prof. Dr. Rahim Acar ve Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ahmet Bostancı tarafından yapılan açılış konuşmalarıyla başladı. Çalışmanın birinci oturumunda Cengiz Ekemen, "Dennett'in Çoklu Taslaklar Modeli" başlığı altında çağdaş düşünür ve bilim adamlarından Daniel C. Dennett'in bilinç hakkındaki görüşleri hakkında bir bildiri sundu. Halüsinasyon üzerine yapılmış deneyler üzerinden düşüncesini ilerleten Dennett'in halüsinasyon ile bilincin bizzat kendisi arasında bir analogi kurarak bir bilinç modeli geliştirdiğinden bahseden Ekemen, çoklu taslaklar modeli diye isimlendirilen bu bilinç açıklamasının, düalist açıklamalara olduğu kadar bilincin bütünlüğünü/birliğini iddia eden yaklaşımlara da karşı çıktığını ifade etti. Bildirinin müzakeresini Ahmet Uğurlu ve Latif Mustafa yaptı.

Bilinç görüşleri: İkinci oturumda "Biyolojik Doğalcılık: John Searle" başlığı altında günümüz sistem filozoflarından Searle'in bilinç hakkındaki görüşleri hakkında bir bildiri sunuldu. Bildirinin sahibi Eyüp Süzgül, Searle'in bilinç hakkında indirgemeci olmayan doğalcı bir yaklaşım ortaya koyma gayretinde olduğundan bahsetti. Süzgül, katmanlı tek bir dünya anlayışına sahip olan ve her varlık katmanında yeni niteliklerin zuhur ettiğini iddia eden Searle'e göre bilincin "sistem düzeyinde üst düzey bir nitelik" olduğunu ve madde temelli olmakla ve beynin dışında başka bir yerde bulunmama ile birlikte maddeye indirgenemediğini ifade etti. Bildirinin müzakeresini Lütfü Hanoğlu ve Merve Koyuncu tarafından yapıldı.

Mistik unsurlar: Üçüncü oturumda "Chalmers'in Doğal İkiciliği" başlıklı bildiriyle Selim Değirmenci söz aldı. Chalmers'in ikici olmakla birlikte mistik ve ruhsal unsur içermeyen bir yaklaşıma sahip olduğunu söyleyen Değirmenci, bu yaklaşımın bizzat kendisi tarafından bilimsel dünya görüşüyle uyumlu olduğunun iddia edildiğini söyledi. fizikselciliğin yapı ve işlevi açıklamakla birlikte bilincin bizzat kendisini açıklayamadığını düşünen Chalmers'in, bilimsel yapı ve işlevin ötesine geçecek tarzda genişletilmesi gerektiği fikrinde olduğunu belirten Değirmenci, bundan hareketle kendi doğalcı ikici görüşünü inşa ettiğini ve bilincin daha temel fiziksel unsurlara indirgenememesi probleminin bilincin bizzat kendisinin temel bir fiziksel unsur olarak görülmesiyle aşılabileceğini savunarak, böylece bilinci dünyanın ger-

çek olgularından biri ve açıklanması gereken bir fenomen olarak kabul ettiğini ifade etti. Bildiri sonunda Sümeyye Parıdar müzakeresini sundu ve Enis Doko'nun yazılı müzakeresi okundu.

Karşılaştırma : Dördüncü oturumda Zahir Tiryaki "Nörofenomenoloji: Sinirbilimle Fenomenolojinin Kesişim Noktasında Zihin-Beden İlişkisine Bir Çözüm Arayışı" başlıklı bildirisinde, Francisco Varela'nın 1996 tarihli makalesinde ilk olarak ortaya konmuş olan nörofenomenoloji kavramını ve bu kavram üzerinden nasıl bir bilinç yaklaşımı konulmaya çalışıldığını anlattı. Bu yaklaşımın standart nörosentrist bilimin, hesaplamacı teorilerin ve düalizmin açmazlarından kendini kurtarmaya çalışan bir yaklaşım olarak ortaya çıkışını tasvir eden Tiryaki, bildiri sahibi olarak kendisini de şu an için bu yaklaşımın imkânlarını önemseyen bir pozisyona yakın bulunduğunu ifade etti. Tiryaki, bildirisini nörofenomenolojiye karşı hem nörobilim hem de fenomenoloji cenahlarından gelen eleştirilere işaret ederek tamamladı. Bildirinin müzakeresini Metin Demir ve Kaan Özkan tarafından yapıldı.

Görüşler : Atölye çalışması beşinci oturumda İshak Arslan'ın "Tık Tık... İçerde Kimse Var mı? / Thomas Metzinger: Yok!" başlığını taşıyan bildiriyle devam etti. Siyaset felsefesi doktora yaparken zihin felsefesine geçiş yapmaya karar veren Metzinger'in doktora tezi sürecinde modern dönemin kurucu filozoflarından hemen hiç birinin ruh, zihin, bilinç gibi metafizik kavramlarla iş görmediğini belirten Arslan, siyaset felsefesinin teorik ve pratik analizlerine tamamen seküler paradigmanın hakim olduğunu fark eden Metzinger'in zihin-beden ayrımı sorununu da bu tespitten hareketle araştırmaya çalıştığını ve böylece bu soruna fizikalist açıdan bakan yeni bir model (The no-self model) arayışına girdiğini belirtti. Bildirisinin devamında Metzinger'in "benlik tüneli/ego tunnel" tabiriyle kavramsallaşan yaklaşımını tanıtan Arslan, sonra da bu yaklaşımın din, ahlak ve siyaset açısından yol açabileceği sonuçlara değindi. Bildirinin müzakeresini Özgüç Güven tarafından yapıldı.

Din felsefesi : Atölye çalışmasının değerlendirme ve kapanış kısmında konuşan Ayhan Çitil, çağdaş zihin yaklaşımlarının bizi genel olarak felsefe özel olarak din felsefesi açısından ne tür problemlerle yüz yüze bıraktığına değindikten sonra, bu problemlerin sağlıklı bir şekilde tartışılabilmesine yönelik bir felsefi yaklaşımın kurulmasının imkânlarını ele aldı.